

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
Кафедра дошкільної освіти**

«ПОГОДЖЕНО»
Проректор з науково-методичної та
навчальної роботи

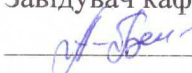
О.Б. Жильцов
Від « » 2017 р.

ПРОГРАМА

**КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ З
АКТУАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**для спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
(освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст»)**

УХВАЛЕНО
на засіданні Вченої ради
Педагогічного інституту
Протокол №8 від «26» квітня 2017 р.
Секретар Вченої ради
 Н.М. Голота

УХВАЛЕНО
на засіданні кафедри дошкільної освіти.
Протокол №9 від «05» квітня 2017 р.
Завідувач кафедри
 Г.В. Беленька

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Пріоритетним завданням комплексного кваліфікаційного екзамену для студентів спеціальності «Дошкільна освіта» освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» є перевірка відповідності рівня їхньої підготовки Галузевому стандарту з вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта».

Державна атестація є свідченням готовності майбутнього організатора дошкільної освіти до реформування національної системи освіти, пошуків найбільш результативних та ефективних методів навчально-виховної діяльності, підвищення рівня педагогічної культури та майстерності, що є необхідним для оновлення освітнього процесу в ДНЗ.

Комплексний кваліфікаційний екзамен має інтегративний характер, що об'єднує зміст дисципліни:

- Організація та керівництво методичною роботою в системі дошкільної освіти;
- Фінансово-господарська діяльність ДНЗ;
- Сучасні технології в дошкільній освіті;
- Теорія і технологія художньо-естетичного розвитку дитини;
- Технологія формування екологічної культури.

Програма комплексного кваліфікаційного екзамену побудована на компетентнісній основі та покликана визначити розвиток управлінської та фахової компетентності майбутнього організатора дошкільної освіти, що відповідає його освітньо-кваліфікаційній характеристиці. Вона сприяє також виявленню відповідного рівня фундаментальної та спеціальної підготовки майбутніх фахівців.

Виходячи з кваліфікаційних характеристик освітніх програм підготовки спеціалістів, основним завданням комплексного кваліфікаційного екзамену є виявлення стану сформованості загальних компетенцій у фахівців ОКР «спеціаліст», які охоплюють:

- сформованість світоглядних позицій і переконань у пріоритетності завдань дошкільної освіти для формування особистості та прогресивного розвитку суспільства;
- володіння системою знань, фахових умінь і навичок із навчальних дисциплін програми та вміннями творчо реалізовувати їх у професійній діяльності; реалізовувати освітні стандарти та впроваджувати нові освітні технології в роботу дошкільних закладів;
- вміння організовувати та ефективно управляти освітнім процесом в системі дошкільної освіти та взаємодією між його учасниками;
- володіння вміннями з ведення діловодства, фінансової документації, планування та методичної роботи в освітній галузі;
- готовність і здатність до продукування творчих ідей професійного характеру;
- здатність брати відповідальність за власну стратегію професійної поведінки, результати своєї професійної діяльності та діяльності підлеглих;
- здатність до постійного професійного вдосконалення в умовах інформаційного середовища.

Формою проведення державної атестації є усна відповідь студентів за екзаменаційними білетами, в яких подані практичні матеріали з різних питань управлінської діяльності: управлінські ситуації і практичні завдання. Завдяки такому компонуванню білетів студентам надається можливість виявлення теоретичної компетентності, результатів опанування нормативно-правовими документами у становленні майстерності організатора дошкільної освіти та вміння моделювання різних ситуацій.

Білету складаються з двох питань, побудованих на компетентнісній основі, і передбачають вирішення комплексних кваліфікаційних завдань практичного спрямування, перевірки науково-методичної складової готовності до професійної діяльності; вирішення педагогічних ситуацій і розв'язання професійних задач.

Змістом перших питань у білетах є управлінські ситуації з різних напрямів діяльності вихователя-методиста і директора (завідувача) дошкільного навчального закладу, а саме: організації методичної роботи з членами колективу, організації роботи щодо вивчення і аналізу освітньої роботи з дітьми та співпраці з батьками вихованців, організації харчування та медичного обслуговування дітей в дошкільному закладі, питань збереження життя та здоров'я дітей і охорони праці співробітників дошкільного закладу, організації роботи з надання додаткових освітніх послуг, зарахування дітей до дошкільного навчального закладу, організації діловодства тощо.

До управлінських ситуацій пропонуються різноманітні запитання, які потребують як аналізу управлінської ситуації, так і вибору ефективного методу чи прийому роботи з кадрами ДНЗ, співпраці з батьками, оперативного та стратегічного бачення шляхів вирішення освітянських проблем. Більшість запитань вимагають відтворення певних статей опрацьованих раніше нормативно-правових документів, розкриття причин конкретного прояву у поведінці директора (завідувача), співробітників, батьків вихованців ДНЗ, аргументованої відповіді.

Пропоновані управлінські ситуації дають можливість студентам продемонструвати вміння розібратись в прийомах аналізу, в правильній оцінці ситуації, що виникла, у виборі форм і методів управлінської реакції на неї, а також перевірити розуміння студентами різних теоретичних положень, статей нормативно-правових документів.

Змістом других питань у білетах є практичні завдання для студентів з різних проблем організації і управління в дошкільній освіті. Постановка завдання практичного характеру за змістом матеріалу дає можливість перевірити розуміння студентами різних теоретичних положень, статей нормативно-правових документів. У цих випадках практичні завдання допомагають пов'язати теорію з практикою.

Під час проведення державної атестації важливо виявити не тільки теоретичні знання на практичні вміння випускника у процесі професійної діяльності, а й здатність майбутніх організаторів дошкільної освіти прогнозувати наслідки педагогічного впливу на дітей та співробітників ДНЗ, заздалегідь виявляти можливі труднощі та шляхи її реалізації.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Організація та керівництво методичною роботою в системі дошкільної освіти

1. Поняття «методична робота».

Нормативні документи про організацію методичної роботи. Поняття методична робота. Мета, завдання, принципи та особливості організації методичної роботи в дошкільному навчальному закладі. Форми організації методичної роботи в ДНЗ (масові, групові, індивідуальні). Взаємодія завідуючої та вихователя-методиста у організації методичної роботи в ДНЗ.

2. Структура організації методичної роботи з педагогами ДНЗ в Україні.

Поняття системного характеру методичної роботи. Заклади та установи, що здійснюють наукове та методичне забезпечення системи дошкільної освіти.

Методист з дошкільної освіти РНМЦ, Інституту післядипломної пед. освіти та Інституту інноваційних технологій та змісту освіти МОНМС України. Форми методичної роботи з педагогами на різних рівнях системи дошкільної освіти.

Система безперервного навчання педагогічних працівників ДНЗ.

Особливості роботи методистів з дошкільної освіти на різних рівнях організації методичної роботи в Україні.

3. Масові форми методичної роботи в ДНЗ.

Поняття «масові форми» методичної роботи в дошкільній освіті та їх класифікація. Особливості організації і проведення виставок, конкурсів, оглядів. Поняття алгоритму підготовки і проведення методичних заходів. Поняття індивідуалізації і диференціації у організації і проведенні методичної роботи. Педагогічна рада – основна масова форма методичної роботи в ДНЗ. Порядок підготовки та проведення педагогічної ради.

4. Групові форми методичної роботи в ДНЗ.

Поняття «групові форми» методичної роботи в ДНЗ та їх класифікація. Особливості організації і проведення колективних переглядів, організації роботи творчих та ініціативних груп, бесід і консультацій. Поняття алгоритму підготовки і проведення методичних заходів. Семінари та їх види в ДНЗ(теоретичні, семінари-практикуми, проблемні семінари). Особливості підготовки та проведення.

5. Групові форми методичної роботи з педагогами в районі.

Методичне об'єднання як основна групова форма методичної роботи з педагогами в районі. Поняття методичне об'єднання педагогів ДНЗ та особливості його підготовки і проведення.

Районні семінари та їх види (теоретичні, семінари-практикуми, проблемні семінари). Особливості підготовки та проведення.

6. Планування методичної роботи у дошкільному навчальному закладі.

Нормативні документи МОНМС України про вимоги до планування роботи дошкільного навчального закладу. Принципи планування роботи закладу. Структурні компоненти плану роботи ДНЗ на навчальний рік та оздоровчий період. Види планів. Вимоги щодо розгляду, погодження та затвердження плану.

Особливості планування методичної роботи ДНЗ на рік («ланцюжок» та його складові).

7. Проблема контролю за якістю навчально-виховної роботи в ДНЗ.

Поняття «контроль» в ДНЗ. Нормативні документи МОНМС України про вимоги до планування та проведення контролю в дошкільному навчальному закладі. Мета і завдання контролю за станом навчально-виховної роботи в ДНЗ. Планування контролю. Види контролю. Роль вихователя-методиста у контрольній діяльності в ДНЗ.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. - К.: "Академвидав", 2004. -352 с.
2. Закон України від 11.07.2001 «Про дошкільну освіту».- К.: ред. ж. „Дошк. вих.», 2001. – 56 с.
3. Керівництво дошкільним навчальним закладом: Інформ.-метод. матеріали на допомогу керівникові ДНЗ/Упор.Н.Майор, Ю.Манилюк та ін. – Тернопіль: Мандрівець, 2006.- 168с.
4. Методичний кабінет у дитячому садку - К.: Шк..світ, 2008.- 128с. (Бібліотека «Шкільного світу»).
5. Наказ Міністерства освіти України від 30.01.1998 №32 „Про Інструкцію про ділову документацію в дошкільних закладах"// Дошкільне виховання. - 1998. - № 11-12. – С 4-6.

Основи документообігу в ДНЗ

1. Розпорядчі документи, їх види та правила оформлення

Поняття «розпорядчі» документи. Види розпорядчих документів. Поняття «наказ» та «розпорядження». Класифікація наказів у дошкільному навчальному закладі. Вимоги до складання наказів різних видів у ДНЗ. Поняття книга наказів ДНЗ та вимоги до її оформлення, ведення і зберігання.

2. Документи колегіальних органів в ДНЗ.

Поняття колегіальні органи ДНЗ. Протоколи як основні документи колегіальних органів. Види протоколів(стислі, повні, стенографічні). Структура протоколу(вступна та основна частини) та вимоги до їх змісту. Книга протоколів педради та вимоги до її оформлення, ведення і зберігання.

3. Трудові книжки працівників.

Поняття «трудова книжка». Вимоги до оформлення, ведення і збереження трудових книжок працівників в дошкільному навчальному закладі.

3. Особові справи працівників ДНЗ.

Поняття «особова справа». Зміст особової справи, порядок розташування документів в особовій справі. Вимоги до оформлення, ведення та збереження особових справ в дошкільному навчальному закладі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Діловодство в навчальному закладі// Практика управління закладом освіти. - 2008. - №6. – спецвипуск. – 112 с.

2. Ділова документація. На допомогу завідувачам дошкільних навчальних закладів //Дошкільне виховання – 2002. – №7. – С.25. – 79 с.

3. Діловодство у навчальному закладі. Спецвипуск. // Практика управління закладом освіти. – 2008. – №6. –112 с.

4. Крутій К. Планування роботи дошкільного закладу освіти: проблеми, досвід, пропозиції / К. Крутій. – Запоріжжя: «Ліпс». – 88с.

Фінансово-господарська діяльність ДНЗ

1. Джерела фінансування дошкільного навчального закладу

Поняття статусу ДНЗ. Форми власності ДНЗ: державної, комунальної, приватної. Поняття джерела фінансування дошкільного навчального закладу.

Залучення додаткових джерел фінансування.

2. Організація додаткових освітніх послуг в дошкільному навчальному закладі

Нормативні документи, що визначають порядок надання платних послуг дошкільними навчальними закладами. Види послуг. Вимоги до вибору додаткових освітніх послуг. Встановлення вартості послуги, складання

кошторису доходів та видатків. Порядок внесення батьківської плати. Оформлення правових відносин між дошкільним навчальним закладом і батьками. Контроль за додержанням нормативних вимог, гарантії якості надання послуги.

3. Організація харчування дітей в ДНЗ

Нормативні документи, що визначають організацію харчування дітей в ДНЗ. Забезпечення продуктами харчування, умови їх зберігання. Організація питного режиму в ДНЗ. Організація дієтичного харчування в ДНЗ. Особливості частування дітей в ДНЗ. С-вітамінізація страв. Вимоги до зняття проб зі страв перед видачею їх на групи. Добові проби страв та вимоги до їх збирання та збереження. Продуктовий запас в ДНЗ. Вимоги до обробки за зберігання курячих яєць в ДНЗ. Контроль за харчуванням з боку адміністрації, батьків та інших інстанцій.

4. Створення безпечних умов для виховання та навчання дітей в ДНЗ

Нормативні документи, що визначають створення безпечних умов для виховання та навчання дітей в ДНЗ. Гарантія права дітей на безпечні та нешкідливі умови життєдіяльності, розвитку, виховання та навчання. Інструкція з організації життя і здоров'я дітей в ДНЗ. Створення безпечних умов для перебування дітей в дошкільному навчальному закладі. Дотримання санітарно-гігієнічних вимог та правил пожежної безпеки. Догляд за дітьми.

5. Система роботи з охорони праці в дошкільному навчальному закладі

Законодавство України про охорону праці. Нормативні документи, що визначають створення безпечних умов праці в дошкільному навчальному закладі. Колективний договір (угода) дошкільного навчального закладу про заходи щодо охорони праці, захисту прав і соціальних інтересів його працівників.

Система роботи з охорони праці в дошкільному навчальному закладі. Організаційні заходи: накази та розпорядження з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності; посадові інструкції з безпеки діяльності працівників

дошкільного закладу під час навчально-виховного процесу; документація з охорони праці та безпеки діяльності.

Методичні заходи: інструктажі з охорони праці, зміст вступного, первинного, повторного та цільового інструктажів; навчання і перевірка знань працівників з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності, проведення семінарів; обговорення питань охорони праці, інша наочність (схеми евакуації, правила експлуатації обладнання та інвентарю тощо).

Адміністративний контроль: організація контролю; перевірка готовності закладу до нового навчального року; контроль за станом приміщень, обладнання та інвентарю; контроль за дотриманням інструкцій з безпеки діяльності; аналіз документації з охорони праці.

Розслідування нещасних випадків в навчальних закладах.

6. Діяльність завідуючої щодо збереження, зміцнення та раціонального використання матеріально-технічної бази ДНЗ

Нормативні документи, що визначають організацію роботи з матеріальними цінностями. Матеріально-технічна база дошкільного навчального закладу. Визначення нормативів та вимог щодо її створення. Повноваження дошкільного навчального закладу щодо використання матеріально-технічної бази.

Обладнання і оформлення приміщення та території дошкільного навчального закладу; додержання санітарно-гігієнічних вимог; раціональність використання приміщень, правильність розміщення вікових груп, естетика побуту. Контроль за станом систем опалення, освітлення та вентиляції. Обладнання харчоблоку, пральної кімнати та інших господарських приміщень. Забезпечення інвентарем.

Контроль за раціональним використанням та збереженням майна. Інвентаризаційний облік. Процедура списання. Заходи щодо зміцнення матеріальної бази.

Законодавство України про матеріальну відповідальність. Обов'язки заступника з господарських питань (завгоспа), медсестри, кастелянки, комірника.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Адміністративно-господарська діяльність в ДНЗ / Упор. Т.Г.Чала, Л.А.Швайка.- Х.: Вид.група «Основа», 2008.-320с.
2. Інструкція з організації харчування дітей у дошкільних навчальних закладах, затв.наказом МОН України та МОЗ України від 17.04.2006р. №298/227.
3. Менеджмент: теоретичні основи і практикум [Навч. посібн. для студ. вищ. навч. закл.]- К.: Магнолія плюс; Л.: Новий світ, 2003.-336с.
- 4.Орієнтовна Інструкція з безпеки діяльності працівників дошкільного закладу під час навчально-виховного процесу // Дошк. вих. – 2000.-№3.-С.18-19.
- 5.Трудові відносини у навчальному закладі // Практика управління закладом освіти. - 2008. - №7. – Спецвипуск. – 112 с.
6. Тименко О.А. Контроль керівника ДНЗ за організацією харчування // Практика управління закладом освіти.-2006.-№2.-С.50-54.

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ

1. *Сучасні педагогічні технології: загальна характеристика*
 Історичні аспекти педагогічної технології. Поняття педагогічної технології: сутнісні відмінності педагогічної технології від методики.
 Ознаки, види та класифікація педагогічних технологій.
2. *Види педагогічних технологій дошкільної освіти*

Основні групи інноваційних педагогічних технологій: системні, модульні та локальні педагогічні технології; відповідність класифікації та сутнісні відмінності; вітчизняні та зарубіжні педагогічні технології;

4. Системні інноваційні педагогічні технології

1. Зарубіжні системні педагогічні технології дошкільної освіти:

«Будинок вільної дитини» М. Монтесорі. [Особливості змісту педагогічної технології «Будинок вільної дитини»](#). Практичні аспекти реалізації змісту Базового компонента дошкільної освіти в процесі використання елементів педагогічної технології М. Монтесорі в практиці вітчизняних дошкільних навчальних закладів.

Антропософські школи Р. Штейнера. Особливості використання педагогічної технології Р. Штейнера в практиці дошкільних навчальних закладів. Реалізація змісту Базового компонента дошкільної освіти в процесі впровадження педагогічної технології Р. Штейнера у вітчизняний дошкільний навчальний заклад.

«Школа успіху і радості» С. Френе. [Зміст педагогічної технології «Школа успіху і радості»](#): особливості діяльності дошкільного навчального закладу за педагогічними ідеями С. Френе. Адаптація педагогічної технології С. Френе до умов вітчизняних дошкільних навчальних закладів: реалізація змісту Базового компонента дошкільної освіти.

«Після 3-х уже пізно» М. Ібука. Розвиток здібностей і талантів немовлят і дітей раннього віку.

5. Сучасні модульні педагогічні технології.

Зарубіжні модульні педагогічні технології дошкільної освіти:

Технології раннього навчання Г. Домана. Технології раннього навчання М. Зайцева. [Зміст технологій](#), особливості навчання дітей раннього віку за педагогічними технологіями Г. Домана і М. Зайцева. Реалізація змісту освітніх ліній Базового компоненту дошкільної освіти «Мовлення дитини», «Дитина в соціумі», «Гра дитини», «Іноземна мова», «Дитина у світі культури» та

«Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» в процесі використання елементів педагогічної технології Г. Домана.

«Художники в памперсах» М. Гмошинської. Особливості практичного використання педагогічної технології. Реалізація змісту освітніх ліній Базового компоненту дошкільної освіти «Мовлення дитини» та «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі» в процесі використання елементів зазначених педагогічних технологій для навчання читанню, грамоти, формування елементарних математичних уявлень, сенсорного розвитку.

Вітчизняні модульні педагогічні технології дошкільної освіти:

Технологія пізнавального розвитку Г. В. Беленької: експериментально-дослідницька діяльність дітей у природі та технологія застосування навчально-методичного комплексу (магнітна дошка, тематичні плакати, набір кольорових предметних картинок) для ознайомлення дітей з об'єктами та явищами природи та довкіллям.

Технологія логіко-математичного розвитку М. Машовець: технологія застосування навчально-методичного комплексу (магнітна дошка, тематичні плакати, набір кольорових предметних картинок) для формування у дітей дошкільного віку логіко-математичних уявлень.

Технологія використання інтелектуальних карт (Н. В. Гавриш, І. Кіндрат) та використання коректурних таблиць як засобів мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку.

Технологія інтенсивного розвитку інтелектуальних здібностей у дітей 3-7 років через використання авторських ігор В. Воскобовича. Казкові лабіринти гри: геоконт, квадрат Воскобовича.

6. Локальні інноваційні педагогічні технології .

Зарубіжні локальні педагогічні технології дошкільної освіти:

Технологія розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера. [Зміст та особливості технології розвитку творчої особистості Г. Альтшуллера](#). Практика використання елементів ТРВЗ у вітчизняних дошкільних навчальних закладах.

Реалізація змісту освітніх ліній Базового компоненту дошкільної освіти в процесі використання елементів педагогічної технології.

Технологія розвитку творчого мислення: Логічні Блоки Дьенеша

Вітчизняні локальні педагогічні технології дошкільної освіти:

Технологія фізичного виховання дітей М. Єфименка. [Практичне значення технології фізичного виховання дітей](#) М. Єфименка. Реалізація змісту освітніх ліній «Особистість дитини», «Мовлення дитини» та «Хореографія» Базового компоненту дошкільної освіти в процесі використання елементів педагогічної технології М. Єфименка.

Дитяче дослідження як метод навчання старших дошкільників (О.І. Савенков). Методика проведення навчальних досліджень.

«Вчіться фантазувати» технологія Н. Єгорової. Розвиток сенсорних можливостей дітей через використання різних аналізаторів: візуальних, слухових, тактильних.

Педагогічна технологія навчання дітей математики М. Машовець.

Чудеса на піску (Т.М. Грабенко). Використання пісочної ігротерапії в навчально-виховній та корекційній роботі.

Казкотерапія Т.Д. Зінкевич-Євстігнеєвої як ефективний засіб дослідження дитячої діяльності.

Технології навчання читанню, розповіданню, грамотності:

Технологія навчання розповіданню за серією сюжетних картин (А. М. Богуш, Н. В. Гавриш).

7. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності

[Готовність до інноваційної діяльності як важлива професійна якість сучасного вихователя. Структура готовності до інноваційної педагогічної діяльності.](#)

8. Особливості інноваційної педагогічної діяльності

Особливості інноваційної педагогічної діяльності. [Сутність інноваційної педагогічної діяльності. Антиінноваційні бар'єри у професійній діяльності](#)

педагога та шляхи їх подолання. Управління інноваційною педагогічною діяльністю

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основна література:

1. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології : підручник / І. М. Дичківська – 2-ге вид., допов. – К.: Академвидав. – 2012. – 352 с. – ISBN 978-966-8226-89-2.

2. Зебзеева В. А. Дошкольное образование за рубежом : история и современность. – М. : Т. Ц. Сфера, 2007. – 128. – (Приложение к журналу «Управление ДОУ»). – ISBN 978-5-89144-840-7.

3. Мельник Н. І. Дошкільна освіта сполучених штатів: історія і сучасність: моног. / Н. І. Мельник. – Умань : Видавець «Сочінський», 2012. – 330 с. – ISBN 978-966-2643-56-6.

4. Чепіль М. М. Педагогічні технології : навч. посіб. / М. М. Чепіль, Н. З. Дудник. – К. : Академвидав, 2012. – 224 с. – (Серія «Альмаматер»). – 978-966-8226-89-2 (серія).

Додаткова література:

1. Беленька Г. В. Експериментально-дослідницька діяльність дітей у природі (Г. В. Беленька). [Електронний ресурс]. – Інституційний репозиторій Київського університету імені Бориса грінченкаю – Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/926/1/G_Belenky_%20PTMPE_11_48_PED_PL.pdf.

2. Застосування телекомунікаційних засобів у навчальному процесі (психолого-педагогічні аспекти): навч.-метод. посіб. / авт. кол. ; за ред. М. Л. Смульсон. – К. : «Педагогічна думка», 2008. – 256 с. – іл., табл. – ISBN 978-966-644-113-6.

3. Концептуальні засади демократизації та реформування освіти в Україні: Педагогічні концепції / [А. Погрібний](#), [А. Алексюк](#), [О. Вишневський](#), [В. Майборода](#). – [Інститут українознавства Київського національного університету](#)

[ім. Т.Шевченка](#) . – Київ : Школяр, 1997 . – 148 с. – Бібліогр. наприкінці розд. – На укр. яз. - ISBN 966-7201-04-X .

4. Лисенко Н. В. Педагогіка українського дошкілля : У 2-х ч. : Навч. посіб. – К. : Вища шк., 2006. – Ч. 1. – 302 с. – ISBN 966-642-254-9 (ч. 1).

5. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті: Монографія / С. О. Сисоєва, А. М. Алексюк, П. М. Воловик, О. І. Кульчицька, Л. Є. Січаєва, Я. В. Цехмістер та ін./ За ред. С. О. Сисоєвої. – К.: ВПОЛ, 2001. – 502 с.

ТЕОРІЯ І ТЕХНОЛОГІЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Теоретичні підходи до вирішення проблем формування естетичної сфери особистості (Л.Виготський, І.Зязюн, О.Мелік-Пашаєв). Психолого-педагогічний потенціал взаємодії особистості із світом мистецтва (Р.Арнхейм, Ю.Борєв, Л.Левчук, Л.Масол, Н.Миропольська, В.Моляко, Б.Неменський, В.Роменець, О.Рудницька Е.Торренс). Характеристика провідних категорій художньо-естетичного розвитку: художній розвиток, естетичні почуття, естетична діяльність, естетичне ставлення. Вікові особливості розвитку естетичного сприймання. Етапи формування естетичного ставлення особистості до довкілля в соціогенезі. Умови розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку. Педагогічні умови формування естетичного ставлення до довкілля. Характеристика засобів художньо-естетичного розвитку: природа, мистецтво, навчання (різні види занять), самостійна художня діяльність, естетика побуту.

Генезис висвітлення проблеми СХД дітей дошкільного віку у наукових дослідженнях. Шляхи опосередкованого впливу на СХД дітей дошкільного віку: заняття як засіб збагачення СХД; стимулююча роль святкових вражень; предметний світ; співпраця ДНЗ та сім'ї. Особливості керівництва СХД дітей дошкільного віку у різних вікових групах: художньо-мовленнєва діяльність, музична діяльність, образотворча діяльність, театралізована діяльність.

Характеристика дозвіллевої діяльності. Свята і розваги. Особливості організації свят і розваг в ДНЗ. Специфіка організації дозвілля дитини у сім'ї. Мистецтво анімації та основи аніматорства.

Естетотерапія як наука: предмет, об'єкт, основні завдання. Основні засоби та види естетотерапії, форми естетотерапії. Педагогічні основи та практика казкотерапії. Технологія роботи з казкою Т.Зінкевич-Євстігнєєвої. Естетотерапевтичний потенціал музичного мистецтва. Аналіз окремих методик музикотерапії. Організаційно-змістові аспекти фототерапії. Технологія sand-play (пісочна терапія) у освітній роботі з дітьми. Основи кольоротерапії: енергоінформаційна природа кольору, психофізіологічний вплив кольору на організм, використання кольору у вихованні дітей (освітні технології В.Кулешова). Формокорекційна ритмопластика Романа та Таміли Чураєвих. Технологія ігротерапії, що центрована на дитині (за Г.Лендрет).

Становлення музейної педагогіки як галузі педагогічної науки. Аналіз наукових досліджень з теми. Використання потенціалу мистецтва для формування естетичної сфери дитини. Характеристика музейної педагогіки як засобу збагачення художньо-естетичної сфери дитини. Педагогічні засади організації роботи ДНЗ у напрямі музейної педагогіки. Сучасні підходи до використання музейної педагогіки у сім'ї.

Живопис як вид образотворчого мистецтва. Види живопису: монументальний, станковий, декоративний, театральньо-декоративний, мініатюрний. Жанри живопису: пейзажний, портретний, казково-билинний, батальний, побутовий, анімалістичний, натюрморт. Художні особливості мистецтва живопису. Формування уміння естетичного сприймання творів живопису. Мистецький аналіз творів живопису за змістом і засобами художньої виразності. Художньо-педагогічне спілкування за картиною. Технологія ознайомлення з картиною Франсуази Барб-Галль.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Ф.Барб-Галль. Як розмовляти з дітьми про мистецтво [Текст] / пер. з франц. Софії Рябчук. – Львів: Видавництво Старого Лева, 2014. – 192 с.
2. О.А.Половіна. Образотворча майстерня / Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» / наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; наук. ред. Г.В.Беленька; авт. кол.: Г.В.Беленька, О.Л.Богініч, В.М.Вертугіна та ін. – К.: Київ.ун-т ім.Б.Грінченка, 2016. – 352с.
3. Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку: компетентнісний підхід: монографія // за заг. ред. Г.В.Беленької, О.А.Половіної. – Умань:ВПЦ «Візаві», 2015. – 208 с.
4. Фасолько Т.С. Технології розвитку художньої творчості дошкільників в образотворчій діяльності. – Кременець: Видавничий центр ОГП, 2011. – 156 с.
5. Федій О.А. Естетотерапія. Навч. посіб. 2-ге вид. перероб та доп. – К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2012. – 304 с.

Додаткова:

1. Половіна О.А. Дитина і мистецтво: сучасні аспекти поліхудожнього розвитку / О.А. Половіна // Стандарти дошкільної освіти: дискурс науки і практики: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (11 квітня 2014р., м. Київ) / редкол.: В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа, В.І. Юрченко, Г.В. Беленька. - Київ. ун-т. ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 233 – 242 (*репозиторій*)
2. Половіна О.А. Формування емоційного досвіду дошкільника засобами казки // Вихователь-методист дошкільного навчального закладу. – № 2 – 2012. – с.10-13 (*репозиторій*)
3. Половіна О., Стадійчук М. Теоретичні засади формування творчих здібностей дітей третього року життя / О.Половіна, М Стадійчук // Рідна мова (Польща). – № 20, 2013. – С.45 – 49 (*репозиторій*)

4. Половіна О.А. Шляхи збагачення духовної сфери дітей старшого дошкільного віку в процесі спілкування з мистецтвом живопису/ О.А. Половіна // Рідна мова (Польща). – № 19, 2013. – С. 71 – 77 (*репозиторій*)

5. Половіна О.А. Оздоровчі можливості піскової терапії. Вісник Інституту розвитку дитини (додаток): методичні та практичні матеріали. Вип.1. – Київ, 2010. – С. 49-65. (*репозиторій*)

6. Розумне виховання сучасних дошкільнят. Методичний посібник / Н.Гавриш, О.Брежнєва, І.Кіндрат, О.Рейпольська; За загальною редакцією О.Брежнєвої. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2015. – 176 с.

7. Сиротич Н.Б. Формування компетентності дітей дошкільного віку у сфері театральної освіти / Н.Б. Сиротич // Стандарти дошкільної освіти: дискурс науки і практики: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., (11 квітня 2014р., м. Київ) / редкол.: В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа, В.І. Юрченко, Г.В. Беленька. - Київ. ун-т. ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 275 – 280

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДОШКІЛЬНИКІВ

Мета, завдання і принципи екологічної освіти особистості. Аналіз класичних (Е.Геккель, В.Вернадський, А.Тенслі) та сучасних (О.Борейко, Г.Тарасенко, Г.Пустовіт, В.Вербицький) наукових досліджень з проблем екології. Модель екологічно-спрямованої особистості. Становлення поняття «екологічна культура». Екологічна культура як результат екологічної освіти. Екологічна культура педагога. Екологічна освіта – новий напрям дошкільної педагогіки. Мета і завдання екологічної освіти дітей дошкільного віку. Екологічна освіта у системі формування життєвої компетентності дитини, природнича компетентність як складова життєвої компетентності дошкільника. Напрями формування природничої компетентності дитини дошкільного віку. Емоційно-ціннісне ставлення дошкільника до природи – прояв зачатків екологічної культури.

Змістовий стрижень формування елементів екологічної культури у дошкільників: система уявлень про життя рослин і тварин, їх зв'язок із середовищем. Наукові поняття в галузі природознавства щодо формування екологічних уявлень у дітей дошкільного віку. Базисні поняття для утворення системи знань про природу у дітей дошкільного віку. Позитивне ставлення до природи як результат формування зачатків екологічної культури у дошкільника. Дослідження Н.Горопахи, Н.Лисенко, С.Ніколаєвої, З.Плохій, Н.Рижової, Н.Яришевої з проблеми.

Формування екологічної культури дітей дошкільного віку як педагогічний процес. Психолого-педагогічна оцінка впливу природного довкілля на особистісне становлення дитини дошкільного віку. Природне розвивальне середовище. Екологічний простір у приміщенні, зміст та його складники. Екологічний простір на території дошкільного навчального закладу, зміст та його складники. Еколого-предметне середовище в дошкільному навчальному закладі: книги та дидактичні посібники, твори мистецтва, екологічний музей.

Формування ставлення до природи в процесі спільної діяльності дорослого і дитини в еколого-розвивальному середовищі ДНЗ. Екологічний підхід до провідних методів ознайомлення з природою: спостереження, праця в природі, нескладний дослід. Моделювання як метод екологічної освіти. Екологічні ігри. Використання ігрових навчальних ситуацій у формуванні ставлення до природи. Типи екологічних занять. Форми організації екологічної освіти поза заняттями: цикли спостережень за мешканцями куточка природи і території ДНЗ, заповнення календаря природи, спілкування з рослинами і тваринами, комплексні і розважальні заходи (походи, екскурсії, природоохоронні акції, свята і розваги). Екологічна стежина. Краєзнавчо-туристична діяльність (КТД). Технологія використання театру у екологічному вихованні дошкільників. Інтерактивні технології (смарт-дошка, комп'ютерні ігри екологічного змісту). Освіта для сталого розвитку дошкільнят. Природа та

емоційний інтелект. Використання музейного простору в екологічному вихованні дошкільнят. Екологічно-проективна діяльність в дошкільній освіті. Технологія формування правильного ставлення до побутових відходів.

Поняття про авторські технології формування екологічної культури. Формування емоційної сфери дітей раннього віку засобами природи. Формування екологічної культури дітей дошкільного віку засобами казки (А.Беленька, Т. Науменко). Формування естетичного ставлення до природи засобами образотворчого мистецтва (А.Беленька, О.Половіна).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література:

1. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік: навч.-метод. посіб. / Г.В.Беленька, Т.С.Науменко, О.А.Половіна. – К.: Генеза, 2013 – 112с. (*репозиторій*)
2. Гавриш Н., Саприкіна О. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку. Навч.-метод. посіб. для дошкільних навч. закладів за заг. ред. О. Пометун. – Дніпропетровськ: Ліра, 2014. – 120 с.
3. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник / Н.В.Лисенко – К.: Видавничий дім «Слово», 2015. – 352 с.
4. Плохій З. П. Формування у дітей дошкільного віку екологічної культури (теоретичні та методичні аспекти) [Текст] : монографія / З. П. Плохій ; Ін-т пробл. виховання НАПН України. – К. : Персонал, 2010. – 319 с. : табл.
5. Половіна О. До проблеми спілкування дітей та дорослих: забезпечення екології дитинства. / О.Половіна. Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / Ред. кол.: Побірченко Н.С. (гол. ред.) та інші. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2012. – Випуск 42. – Ч.1. – С. 138-146. (*репозиторій*)

Додаткова література:

1. Вашак О.О. Екологічне виховання дошкільників на засадах етнопедагогіки: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 7.01010101 – «Дошкільна освіта», вихователів, методистів та завідувачів дошкільних навчальних закладів. – Полтава, 2009. – 116 с.

2. Глухова Н.Є. Гамаюнова І.Г. та ін. У злагоді з природою (освітньо-виховна робота на екологічній стежині в дошкільному навчальному закладі) / Методичні рекомендації для вихователів дошкільних навчальних закладів. – К.: 2006. – с. 4-18.

3. Грицишина Т. Маленькі туристи. Краєзнавство, туризм у ДНЗ / Упорядник Т.Вороніна. – К.: Редакція загально педагогічної газети, 2004. – 128 с. – (Б-ка «Шк. світу»).

4. Николаева С.Н. Теория и методика экологического образования детей: Учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. завед. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 336 с.

5. Половіна О.А. Формування у старших дошкільників естетичного ставлення до природи в процесі ознайомлення з пейзажним живописом. Розвиток дитини-дошкільника: сучасні підходи та освітні технології: Монографія / [Г.В.Беленька, Н.М.Голота, А.М.Гончаренко та ін.]; за ред. І.І.Загарницької. – К.: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. – С. 191-226. (*репозиторій*)

6. Природа рідного міста (екологічний путівник дошкільника). / Упорядники Глухова Н.Є., Гончаренко А.М. – К.: ТОВ «Агентство», 2011. – 128 с.

7. Дерябо С.Д., Ясвин В.А. Экологическая педагогика и психология. Ростов-на-Дону: Издательство «Феникс», 1996. – 480 с.